



Sygn. akt II UK 133/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku J.S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w W.

z udziałem P. S.A. z siedzibą w W.

o zasiłek chorobowy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 23 października 2019 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 11 lipca 2017 r., sygn. akt VII Ua (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 11 lipca 2017 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego z 31 stycznia 2017 r. i oddalił odwołanie ubezpieczonego J.S. od decyzji pozwanego z 19 stycznia 2015 r., odmawiającej mu prawa do zasiłku

chorobowego za okres od 21 listopada 1999 r. do 16 marca 2000 r. i zobowiązującej go do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za ten sam okres w kwocie 12.563,79 zł wraz z odsetkami w kwocie 27.595,02 zł.

Ubezpieczony korzystał z zasiłku chorobowego od 21 listopada 1999 r. do 16 marca 2000 r. i jednocześnie wykonywał pracę w zatrudnieniu u drugiego pracodawcy. Z tej przyczyny pozwany wydał skarżoną decyzję z 19 stycznia 2015 r. Sąd Rejonowy w uzasadnieniu uwzględnienia odwołania wskazał na nową regulację wprowadzoną ustawą z 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. 2016 r., poz. 1921), a w szczególności na jej art. 2 ust. 3 w związku z art. 84 ust. 7a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i stwierdził, że skoro decyzję żądającą zwrotu nienależnego świadczenia wydaje się nie później niż w terminie 5 lat od ostatniego dnia okresu, za który pobrano nienależne świadczenie, to termin ten ma zastosowanie również do rozpoznania odwołań od decyzji ustalających kwoty nienależnie pobranych świadczeń. Nowy stan prawny nie pozwala żądać od odwołującego się zwrotu wypłaconego zasiłku chorobowego z odsetkami.

W apelacji pozwany zarzucił błędną wykładnię przepisów oraz niezasadne przyjęcie, że do decyzji z 19 stycznia 2015 r. zastosowanie ma art. 84 ust. 7a ustawy systemowej, który wszedł w życie 14 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy uwzględniając apelację zmienił wyrok Sądu Rejonowego i oddalił odwołanie ubezpieczonego. W uzasadnieniu stwierdził, że zgodnie z art. 2 ust. 3 ustawy nowelizującej, nowy przepis art. 84 ust. 7a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się do rozpoznania odwołań od decyzji ustalających kwoty nienależnie pobranych świadczeń wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. Przepis art. 84 ust. 7a ma zatem zastosowanie do spraw, które nie zostały jeszcze rozpatrzone w dniu wejścia jego dyspozycji w życie. Sąd Rejonowy pominął, że zaskarżona decyzja została wydana 19 stycznia 2015 r., „a co za tym idzie do tego typu spraw stosuje się przepisy wówczas obowiązujące”. Na dzień wydania zaskarżonej decyzji, w obrocie prawnym zastosowanie miał jedynie art. 84 ust. 7 ustawy, zgodnie z którym należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń ulegają

przedawnieniu po upływie 10 lat, licząc od dnia uprawomocnienia się decyzji ustalającej te należności. Skoro na dzień wydania decyzji nie obowiązywał przepis art. 84 ust. 7a ustawy, to nie było możliwe jego zastosowanie przez Sąd Rejonowy w odniesieniu do decyzji pozwanego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego: 1) art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędną wykładnię; 2) art. 84 ust. 7a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez niezastosowanie, który wszedł w życie 14 grudnia 2016 r. i miał zastosowanie do rozpoznania odwołań od decyzji ustalających kwoty nienależnie pobranych świadczeń oraz kwoty odsetek i kosztów upomnienia wniesionych i nierozpatrzonej przed dniem wejścia w życie ustawy.

Pozwany wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej uzasadniają jej wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Przy niespornym stanie faktycznym przyjęta wykładnia prawa jest błędna.

Nowa regulacja wprowadzona ustawą z 6 października 2016 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest jasna i przyjęte w niej rozwiązania nie powinny budzić wątpliwości (choćby ze względu na treść uzasadnienia projektu tej ustawy).

Prawodawca zważając na ustawę zasadniczą wprowadził ograniczenie czasowe dla wydania decyzji o zwrocie nienależnego świadczenia. Takiego ograniczenia wcześniej nie było. Dla ubezpieczonego, a szerzej dla jasności i pewności prawa, znaczenie ma kwestia do kiedy potencjalny wierzyciel, w tym przypadku organ rentowy, może dochodzić zwrotu świadczenia, które nie było należne. W systemie prawa akceptowana jest instytucja dawności (przedawnienia) co do roszczeń majątkowych, w tym również powstałych na gruncie ubezpieczeń społecznych. Brakowało jej w odniesieniu do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, które były nienależne lub budziły wątpliwości jako nienależne (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 maja 2012 r., sygn. akt III UZP

1/12, a także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 5 lipca 2016 r., P 131/15 i postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 1 czerwca 2017 r., P 32/15).

W zwykłych stosunkach cywilnych wierzyciel może dochodzić zwrotu świadczenia przed terminem przedawnienia. Czym innym jest termin przedawnienia zobowiązania określonego w orzeczeniu sądowym. Art. 84 ust. 7a ustawy systemowej określa tylko termin przedawnienia zobowiązania określonego w decyzji (wierzyciela). W przypadku osoby, która nienależnie pobrała świadczenia, decyzji nie wydaje się później niż w terminie 5 lat od ostatniego dnia okresu, za który pobrano nienależne świadczenia.

Błąd Sądu Okręgowego wynika z tego, że przy istniejącym długu (nienależnym świadczeniu) z dobrodziejstwa nowej regulacji korzystałoby tylko ci, wobec których decyzja zwrotowa nie została wydana przed wejściem w życie ustawy, mimo że upłynęło 5 lat od ostatniego dnia okresu, za który pobrano nienależne świadczenia. Natomiast w lepszej sytuacji byłoby ci, wobec których nie wszczęto do tej pory postępowania albo gdy je wszczęto, to nie wydano decyzji przed wejściem ustawy. Byłoby to nieuprawnione zróżnicowanie, gdyż nowa regulacja ma jednakowe zastosowanie do wszystkich, czyli nie różnicuje ich ze względu na datę wydania decyzji, albowiem ich sytuacja jest taka sama i zależy tylko od tego, czy upłynął termin 5 lat od ostatniego dnia okresu, za który pobrano nienależne świadczenia. Po tym terminie decyzja nie może być wydana. Taka jest wspólna granica temporalna, która określa trzy sytuacje ujęte w ust. 1, 2 i 3 art. 2 ustawy nowelizującej. Czyli gdy mija lub minął wskazany termin 5 lat, to od wejścia ustawy nie wydaje się już decyzji zwrotowej (art. 2 ust. 1). Z kolei postępowania wszczęte i niezakończone wydaniem decyzji podlegają umorzeniu (art. 2 ust. 2). Natomiast w postępowaniach, w których została wydana decyzja i zostało wniesione odwołanie, ale nie zostało nierozpatrzone przed wejściem ustawy (czyli prawomocnie przed sądem), również stosuje się art. 84 ust. 7a, czyli termin 5 lat.

Oznacza to, że taka decyzja jest wadliwa, bo została wydana, mimo, że od ostatniego dnia okresu za który pobrano nienależne świadczenie minęło 5 lat. Taki termin ustawodawca mógł wprowadzić i objąć nim również wcześniejsze decyzje a w konsekwencji sądowe postępowanie odwoławcze. Regulacja z art. 84 ust. 7a ustawy systemowej w związku art. 2 ust. 3 ustawy nowelizującej ma znaczenie

materialne i dlatego przesądzające w wykładni i stosowaniu prawa. Oznacza to, że nie może być z nią w kolizji postępowanie administracyjne ani cywilne. Czyli jego wynik nie zależy od tego czy i kiedy została wydana decyzja. W tym wyraża się też znaczenie a zarazem odrębność regulacji proceduralnej (art. 2 ustawy nowelizującej) i materialnej (art. 84 ust. 7a ustawy systemowej).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.).

as